

MALI ISTRANIN

MALI ISTRANIN

GOD. IV. ZAGREB, STUDENI ŠKOL. GOD. 1932. 33. BR. 3.

Dragi svetački likovi...

1

Škola u mome istarskome selu bila je malena i niska poput svih ostalih seljačkih kuća u selu. Moji su je seljani sami sazidali. Starci, koji su bili već tako iznemogli od starosti da bez štaka nijesu nikuda mogli, nosili su kamenje za gradnju škole. I djeca su nosila kamenje. I žene. Uz teški posao su pjevali od radosti što će i njihovo selo imati svoju školu. Radili su tako neumorno iz dana u dan, dok škola nije bila pod krovom. Neki stari, sijedi klesar pred školom je postavio veći kamen, a u nj je svojim oštrim dlijetom uklesao lik dvaju svetaca. Nad likovima svetaca je uklesao natpis: Pučka škola sv. Cirila i Metoda.

Moj mali školski drug Mirko je uvijek želio da tim svecima na kamenu obojadiše oči nekom nježnom modrom bojom.

U jutro, prije nego bi naš učitelj došao, znali smo stati pred likovima tih svetaca i dugo, dugo promatrati njihovu dugu bradu, njihove duboke oči i veliku knjigu ispisanu staroslavenskim slovima i visoko uzdignuti prst svetački. Sijedi starci sa svojim štakama prolazili su kraj nas, od radosti bi im u očima zacaklile biserne suze. Toga kamena sa svetačkim likovima nebi bili dali nikada, nikome i ni za kakovo blago ovoga svijeta.

Iz grada su jednoga dana došla dva mala Talijančića. Jedan je pokazao na likove naših svetaca, nešto podrugljivo rekao na talijanskom jeziku i nasmijao se. Drugi se je narugao našoj maloj školi. Rekao nam je da je to neka mala pasja kućica, a oni da u gradu imaju veliku lijepu palaču, na kojoj zlatnim slovima piše: Scuola della lega nazionale. I pripraviio se da pljune u likove naših dragih svetaca.

Mali Mirko umalo što nije zaplakao. Stao je malome Tončiću na ramena i počeo ljubiti duboke oči svetaca, njihovu dugu bradu, debelu knjigu i njihov uzdignuti svetački prst.

A kada je naš snažni drug Ivan počeo sukati rukave na svojoj košulji, pobjegla su ta dva mala Talijančića.

2

Našemu dobrome učitelju ispriповijedili smo taj događaj. On je svakog od nas pogladio po kosi, poljubio naša lica, a mi smo zatim primili njegovu ruku i otišli u našu školu.

Toga dana nam je učitelj ispriповijedio dvije duge i lijepe priče.

U školi je toga dana bila tišina, kada nam je učitelj pripovijedao te dvije priče. Čuli smo u toj tišini, kako je neka muha s prozora sletjela na Franjinu klupu, gdje se je utopila u njegovoj tintarnici. Izgledalo je kao da i ne dišemo. Tako nas je zaokupila priča o Velome Joži i o Kraljeviću Marku, koji spava u Divičinu gradu.

Kad je učitelj svršio priču, mali Mirko, koji je bio uvijek znatiželjan zapitao je učitelja: »A gdje je danas taj naš dobri i jaki Veli Jože?«

»Debelim i čeličnim lancima sapet«, odgovorio je učitelj. »Njegova je snaga sada još preslaba da ih raskine, ali njegova snaga raste. Raste svakoga dana. Jednoga dana će njegova snaga narasti toliko, da će te debele lance pokidati kao paučinu.«

»A Marko? Zašto se Marko ne probudi?«

Ej, Marko sniva. Šarac je privezan o koplje i zoblje zob. Kada Šarac pojede svu zob i Marko će se probuditi....«

Noću iza toga dana je mali Mirko snivao kako Veli Jože i Marko idu zagrljeni cestom prema njihovome selu. Plug Veloga Jože vuku dva snažna vola, Marku visi o pojasu sablja, a desnom rukom vodi svoga Šarca. I nasmijao se je u snu mali Mirko. Zna li zašto? Ona dva Talijančića, koji su htjeli pljunuti na njihove svetačke likove, ispred Jože i Marka sakriše se iza nekoga velikoga grma.

3

Nekoliko godina zatim došli su u naše selo Talijani i otjerali su našega dobroga učitelja. Naši roditelji su rekli, da su ga internirali negdje u Siciliji. Našim su selom zavladao Talijani, a on nije htio svoju malu i dobru djecu učiti talijanski. — Kada su ga karabinijeri odvodili skupilo se oko mladoga učitelja puno sijedih staraca sa štakama i puno djece. On je počeo grliti blijeda lica svojih učenika, ali ga je neki karabinijer gurnuo u leđa, a nekoga su starca odgurnuli tako grubo da je pao na zemlju, a štaka mu se pri tom slomila...

Likove svetaca su premazali nekom gustom crnom bojom, a u školu postavivše neku staru učiteljicu, kojoj su ispod nosa rasli dugački crni brci. Djeca u školi ne razumiju ni jedne riječi njenoga jezika, jer ona govori talijanski. — Sobom je donijela nekakvoga velikoga, crnog mačka, koji po čitav dan skače preko školskih klupa, a djeca bježe ispred njega da ih ne ogrebe.

4.

Moj drug Mirko je danas već jaki mladić. On je današnjoj djeci ispričao onaj san, kako je vidio da Marko i Veli Jože idu zagrljeni cestom.

Mali Stjepko kadgod mora bježati ispred toga strašnoga mačka uvijek se sakrije iza velike gvozdene peći. Tada se uvijek sjeti i Mirkovog sna. Stišće pesti i šapće svojim drugovima:

»Čekajte, drugovi! Tom će mačku narasti krila kada naš Veli Jože raskine lance i kada se naš Marko probudi.« —

Vladoje Rovinjski.

Dojedrila lada . . .

Dojedrila lada
Svijena barjaka . . .
Iz zemlje je ropstva.
Iz istarskog mraka.

Tamnica, stradanje
Skršit nas ne može,
Jer u nama bije
Krvca Velog Jože.

Donijela je pozdrav
Sa istarskih strana
I poruku braće
Naših sirotana.

Mi snosimo patnje
Bez suze na oku
Čekajuć da sine
Sunce na istoku.

»Ispod Učke gore,
Kraj Mirne i Raše
Jošte svugdje živi
Slavsko pleme naše.

Dojedrila lada
Svijena barjaka . . .
Iz zemlje je ropstva
Iz istarskog mraka.

Gabrijel Cvitan.

Lisica i vuk

Lisica je bila gladna. Već tri dana nije jela. Bokovi joj bili upali. Smotala se u klupko u svojem brlogu no nikako da zaspi od gladi.

Čim se smračilo izvukla se iz jame. Vani je brijao oštar sjevernjak i nosio sitan snijeg s jednog mjesta na drugo. Dovukla se do ruba šume. Tamo je stajao vuk. Digao je glavu prema mjesecu i tužno zavijao.

»Dobar več, striko!« reče mu. »Pjevaš li mjesecu!«

»To moj gladan želudac pjeva, tetice!« odgovori vuk.

»Vidiš, striko, kako si glup! Zar misliš da će ti neko donijeti jelo pod nos? Podimo da zajedno potražimo hranu!«

Spuste se prema selu i uđu u neko dvorište.

Lija nanjuši živad u drvenom kokošinju pa će vuku:

»Ti, striko, stani nasred dvorišta i zavijaj. Ljudi će se bojati da izadu a ja ću dotle nešto ukrasti. Plijen dijelimo na pola!«

Vuk posluša. Stao je nasred dvorišta i strašno zavijao.

Dotle se lija uvukla u kokošinjac. Za čas se vratila a u gubicu je nosila tustu gusku. Prođe mimo vuka i skrene u polje.

»Čekaj, tetice, da podijelimo!« dovikne joj vuk.

»Zavijaj ti samo dalje, striko! Kad spremim tu gusku na sigurno, vratiću se još po koju, pa ćemo onda sve podijeliti.«

Lija ode a vuk ostade zavijajući.

Uto se skupili susjedi s toljagama i opkolili vuka. Vuku su bile noge promrzle od duga stajanja na zimj. Nije mogao uteći, te ga ubiju.

Radoslav Kovač

Majci

Malo Istranče na Dušni dan na grobu svoje majke

Mutno je danas, majko, moje sunčano-modro nebo... Oblaci tmasti plove po njemu i sakriše sunčani sjaj.

Ali što mi je modrina nebeska naprama modrini Tvojih očiju, majko? Što mi je sunčani žar kraj Tvoje mekane ruke i toplih cjelova Tvojih, kojima si obasipala rumena lišca moja...?

Latice divljih ruža na Tvome grobnome humku zamjenile su mi biserni majčin smijeh i pjesmu o vilama s Učke što si mi ju nad kolijevkom pjevala u tople zvjezdane večeri...

Drage su mi te mirisne laticе divljih ruža, koje uzrastoše na rubu humka Tvoga groba. Drage su mi, jer me sjećaju na Tvoje mirisne grudi na koje si me stiskala, kada si mi pjevala pjesmu o uveloj ruži..... A kada je puhnuo prvi hladni jesenji vjetar, i njih mi je, majko, odnio sa sobom... N grančicama divljih ruža je ostalo golo trnje, kao da ga, majko, i onako nije bilo dosta u Tvome životu...

O majko, kada bi opet mogla doći, sretan bih bio i od sreće bih cjelivao uvelo Tvoje lice i srebrne uvojke kose Tvoje... Ali znam, da Ti nećeš doći nikada više... Da si daleko, daleko od mene u cvjetnim poljanama, koje si u svojim pričama što si ih meni pričala zvala poljanama »Ljubavi i Mira«...

Dogorjeva svijeća nad grobom Tvojim. Treperi njen plamen. Ledeni talasi vjetra hoće da ga ugase... Zaklanjam ga dlanovima svoje promrzle ruke.....

Pričinja mi se, majko, da je i moj život isto tako slab kao i plamen svijeće na grobu Tvome... Ali kada tuga hoće da se takne moga srca, sjetim se posljednjeg cjelova, kojim si se opraštala sa mnom. I pri pomisli na Tvoje majčinske savjete, srce se moje napunja toplinom, toplijom od sunčanoga sjaja.

Vladoje Rovinjski.

Vjeverica nadmudrila liju

Šumskom cestom išla je seljakinja i na glavi nosila punu košaru grožda, da ga u gradu proda. U šušnju do ceste pružila se lisica. Kad je seljakinja prošla kraj nje zamirisalo joj grožđe. Smišljala je kako da prevari seljakinju i dođe do grožđa.

Najednom se sjeti. Pojuri šumom do neke kaljuže i u njoj se dobro povalja tako te joj je dlaka izgledala kao u vuka. Onda krene cestom prema seljakinji zavijajući kao vuk. Žena se uplaši; baci košaru sa groždem i odbježi. Lisica odvuče košaru u šumu pod neku staru bukvu i tamo se sladila. Ovaj puta joj nije bilo grožđe kiselo. Kad se do volje nazobala glasno je razmišljala ovako:

»Kuda ću s preostalim grožđen? Zakopam li ga istrunće. Ostavim li ga ovdje poješće ga neko.«

To je slušala vjeverica s bukve pa joj dovika:

»Hej, tetice! Zar ti neznaš kako vinogradari ušćuvaju grožđe?»

Povješaju ga na kolce u podrumu. Tako može dugo stajati. Ti meni dodavaj grozd po grozd a ja ću ga povješati po granama. Kad se zaželiš doći ovamo a ja ću ti dati koliko ćeš htjeti!»

Prevari se lija i pristade.

Sjutradan je došla pod bukvu po grožde a gora cijeli svatovi: Vjeverice i ptice se goste njezinim groždem.

»Zar tako?» upita vjeverica. »Gdje ti je obraz dijeliti tuđe grožde?» prekori vjevericu, a ova joj odgovori:

»Ne ljuti se, tetice! Kako došlo, tako prošlo!»

Radoslav Kovač

Kolo

Uglazbio: Ivan Matetić

Ko-lo, ko-lo,

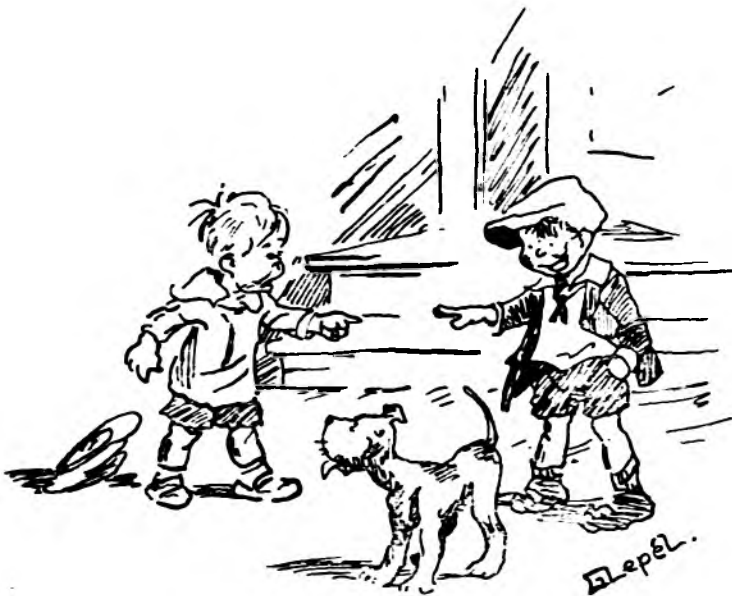

Ko-lo i Šu-lan-ca, ba-bi-no-ga janj-ca,

pri ko-mo-štrah tan-ca, Cin-ce-le-le---

IVO I TONČIĆ.

Ivo: Koliko je godina tvome malome bratu?

Tončić: Sad mu je jedna godina.

Ivo: Čudnovato! Pa i ovaj moj pas ima jednu godinu a bježi stoput bolje od tvog brata.

Tončić: Baš si pametnjaković! Ta zar ne vidiš da tvoj pas ima dvaput više nogu nego li moj mali brat!

Mali Juraj Dobrila

Bilo je u kasnoj jeseni godine 1822.

Dan sumoran i studen. Kiša lijeva, a vjetar tresе kao da će sve polomiti. Na vratima niske, sirotne potleušice u selu Ježenju stoji dječak s knjižicom ispod pazuha. Stoji dječak i tužna srea gleda u tmurne oblačine, u grane stabala, što ih vjetar savija. Gleda i misli: — Kako ću ja po ovome vremenu u Tinjan?

Gradić je dosta daleko, a što je gore, put do njega vodi preko duboke uvale ili drage. — Ali ja moram u Tinjan. Što bi gospodin, da me danas ne vidi?

Naš je dječak dnevice polazio u gradić kapelanu Radetiću, koji ga je učio čitati i pisati. Ne ode li danas, dobri će se kapelan ražalostiti, a kuma će mu Marica, u koje je često u Tinjanu na objedu, kazati: — Juriću! od tebe ne će biti ništa!

Kako? Od njega da ne će biti ništa! A eto, njegova je želja da postane svećenik. Pa i postat će, hoće, uz pomoć Božju! — Mamo, ja idem u grad! — ojunači se mališ. Dobra mu mati dade komadić crna kruha, poljubi ga i otpravi s Božjim blagoslovom.

Voda je u potoku muklo šumila i vjetar je nekako bolno zavijao. Što dalje, to je našega dječaka obuzimao sve veći strah. Kad li ujedared odjekne iz dna uvale topot konjski. Mališ se lečne, podigne prestrašene oči i ugleda pred sobom lijepa, crna konja, a na njemu nekakva gospodina u dugoj kabanici. — Dijete, tko si i kamo ideš po ovom vremenu? — zapita stranac dječaka, koji je sav moker stajao sad uz konja.

— Ja sam Juraj, sin Ivana Dobrile. Idem svaki dan u Tinjan gospodinu kapelanu Radetiću, da me nauči čitati — odgovori dječak.

— Evala ti! Ali danas, uz takvu kišu i vjetar, mogao si ostati kod kuće. Skoči do mene na konja, pa ću te povesti doma. Hodi! Daj amo tu knjigu! — nukao ga stranac.

Mali Juraj pogleda oko sebe i pomisli, kako će ga srsi prolaziti, kad se bude večeras ovuda vraćao. Već je htio da se odazove ljubaznom pozivu onoga stranca, ali se u čas svlada i reče: — Hvala Vam gospodine! Prevalio sam po puta, pa ću ako Bog da, i drugu polovicu. Kada sam već tu, šteta bi bilo, da i danas štogod ne naučim.

Stranac je jošte nastojao da nagovori dječaka. Ali je mali Juraj držao čvrsto u ruci knjigu i gledao otvoreno strancu u oči: — Hvala, gospodine! Bilo bi šteta! — A ti onda idi! Ti si mali junak, pa će od tebe i da bude nešto, — reče stranac. Gospodin pozdravi dječaka i odjaši dalje.

Onaj se stranac nije prevario. Juraj je Dobrila postao svećenik, a kasnije biskup u Poreču i Trstu. Učinio je mnogo dobra svome narodu i njegovo je ime blagosloveno.

Vladimir Nazor.

Na žlijebu

Prvi vrabac: Kako ide, brate?

Drugi vrabac: Govoriš li što?

Prvi vrabac: Vjetar ovdje strašno duva.

Drugi vrabac: Dodji amo! Ovdje je ugodno.

Prvi vrabac: Ne mogu doći! Što radiš?

Drugi vrabac: Ide mi sasma dobro! A tebi?

Prvi vrabac: Vrijeme je strašno, a skrb me ubija i muči. kako ću se prehraniti. O, kad bih bogatašem postao?

Drugi vrabac: Pa što bi od toga imao?

Prvi vrabac: Imao bih uistinu mnogo. Sjedio bih u toploj sobi bez brige i skrbi. Dobro bih jeo i pio, a vrijeme bih prošao u zabavi plesu i pjevanju. Svaki dan bih imao punu kuću prijatelja i znanuca. Sve one koji su sada u bijedi i nevolji, tješio bih i darivao.

Drugi vrabac: Idi, molim te! Pogledaj, obazri se naokolo, pa ćeš uvidjeti što je bogatstvo od ljudi učinilo. Nekoji su postali škrtice; ove moramo sažaljivati, jer varaju i uništavaju sami sebe. Drugi su postali oholi i ponosni; ove moramo ismijehavati, jer su najgluplji. Nekoji istinu uživaju te raskošno žive; jest, uživaju, ali ne dugo vrijeme, jer prije vremena počnu ginuti, venuti i opadati kao lišće na usahloj grani. Dogadja se i to, da se ovakvi i istroše, pa ponovno osiromaše, te im je život iza toga dvostruko bijedniji i neugodniji, jer su zaboravili na rad u kojem se nalazi spas sviju ljudi.

Prvi vrabac: Imade ipak razumnika i medju bogatašima.

Drugi vrabac: Vrlo malo, brate moj, a osobito ih imade malo medju onima koji bijahu prije siromašni. L.

Domaća zadaća

Majka bijaše zaposlena kod šivaćeg stroja. Mali Ivo, njezin sinčić, sjedjaše kraj stola, a pred njim bijaše zadaćnica. Ivo držaše u ruci pero, te zlovoljno buljio nekud okolo.

Ivo: Strašna pisanko! Ja ću te rastrgati.

Majka: Što ti je, zaboga, pisanka skrivila?

Ivo: Zadaće nijesam jošte izradio; ako bez nje u školu dodjem, vikat će gospodin učitelj, a možda ću bit i kažnjen.

Majka: Ta to i zaslužuješ. Šta ćeš pak postići, ako pisanku rastrgaš?

Ivo: Znaš li što, majko? Ja ću reći gospodinu učitelju, da mi ju je Šarko rastrgao.

Majka: Zar te ne bi bilo stid da svojem učitelju ovako mrsku laž izustiš?

Ivo: Što mi je dakle požeiti?

Majka: Zadaću izraditi. Vremena imadeš dosta.

Ivo: To je nemoguće, jer je preteška.

Majka: Kako to? Ta gosp. učitelj vam ju je sigurno u školi protumačio.

Ivo: Jest, ali ja ju nijesam razumio.

Majka: E onda, Ivo moj, ti si se sigurno igrao i brbljao, a nisi bio miran i pažljiv.

Ivo: Mamice, učini mi ti zadaću!

Majka: Što ti na um pada? To bi bila prevara najniže vrsti. Lati se sam posla. Ako uistinu ne možeš sam zadaću izraditi, pitaj me što ne znaš, a ja ću ti pomoći. Ali ni to ne će trebati, ako se ti ozbiljno posla latiš. Nitij tvojim drugovima nitko ne pomaže. Zar si ti, Bože mi oprostij najgluplji?

»Ne, takav glupan nijesam nit ja«, reče Ivo sam u sebi i počne raditi. Dva tri puta zapeo, te htio majku u pomoć zvati, ali opet pomisli: Moram pokazati, da nijesam glup. Uloži sve svoje sile, te sretno svrši taj tobože tako težak posao.

Ivo: Majko, ja sam gotov sa zadaćom.

Majka: Hvala Bogu! Eto, Ivo, da nije zadaća bila tako teška. Manjkala je željezna volja i veliki mar. Pokaži zadaću! Zaista krasno napisao a i bez pogriješke. Tako valja! Vrijeme je da se spremiš u školu. L.

1. Čudna udica.

U trećem razredu je mali Branko najbolje poznavao zemljopisnu kartu. Jednoga dana je u razred donio kartu Istre. Svi su se učenici okupili oko Branka i razgledavali su tu kartu.

Kod mjesta Trst, Pula i Rijeka bilo je naslikano sidro, kao znak da je tu velika pomorska luka i da tu pristaju velike pomorske lađe.

Jednom Brankovom drugu je upalo u oči to sidro, pa je Branka zapitao: »A zašto je ovdje narisana ta udica?«

Branko mu je odgovorio: »To ti je zato..... No, to ti je znak, da je u tim mjestima jako razvijen ribolov.«

2. Ograda u raj.

Mali Tončić, učenik prvoga razreda je kod kuće svom mladem braci, koji još nije išao u školu, pripovijedao, kako im je gospodin kateheta u školi tumačio o raj u nebeskom.

»A što je to raj?« pita mladi brat.

»To ti je ogromni, lijepi vrt« tumači Tončić.

»A, je li ograden taj vrt?« pita opet mladi brat.

- »Pa, sigurno da je ograden!«
- »A tko ga je dao ograditi!«
- »Ludo! Pa, valjda, općinski načelnik!«

3. Mrlja i zarez.

Jednoga dana za vrijeme pisanja diktata u školi, rasplakao se mali Ivica. Kada ga je učitelj zapitao zašto plače, Ivica je kroz suze odgovorio: »Molim, gospodine učitelju, napravio sam veliku krmaču u svojoj bilježnici.

Učitelj ga je poučio da se to ne zove »krmača«, nego »mrlja«.

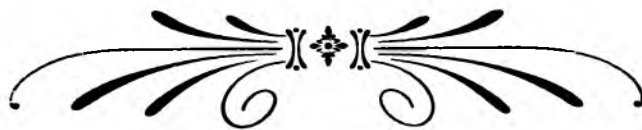
Nakon nekoga vremena Ivica se opet rasplakao. Sada je rekao da je u trećoj rečenici ispred riječi »ali« zaboravio napisati onaj rep.

Učitelj ga je poučio da se to ne zove »rep«, nego »zarez«.

Drugoga dana Ivica nije bilo u školi. Kada ga je učitelj nekoliko dana zatim upitao zašto nije bio u školi, Ivica je odgovorio: »Molim, gospodine učitelju, otac je kod kuće klao mrlju, a ja sam ju držao za zarez«.

Najmladji putnik na moru. Prije mjesec dana oputio se iz Evrope u Ameriku, sam sameat, najmladji putnik na svijetu. To je mali Erih Hibner, kome su sada tri godine, jer je rođen 1929. u mjestu St. Ulrich u Austriji. Njegov otac i majka, otišli su u Ameriku nekoliko mjeseci nakon njegova rođenja, da potraže u noćnom svijetu sreću, koja ih u starom kraju baš nije pratila. Pa kako nijesu znali, kako će u Americi proći i ne će li, osobito ispočetka, stradati i trpjeti glad i oskudicu, ostavili su svoga sinčića kod kuće kod bake i djeda. Kako je njegov otac soboslikar to je u Minnepegu, gdje se je nastanio, ubrzo dobio zaposlenje i lijepo je zaradjivao. Kad mu je počelo dobro ići pisao je kući neka mu u Ameriku, sam sameat, najmladji putnik na svijetu. To je mali Erih šana u Kremismünster, gdje ga je parobrodarsko društvo sjeverno-njemačkog Lloyd preuzelo i bilo veselo, što je dobilo tako malog putnika, koji putuje sam bez pratnje odraslih. Na parobrodu se s malim Erihom postupalo s mnogo pažnje a putnici su mu dali toliko darova, da ga putovanje nije ništa stajalo i njegovi roditelji, koji su ga s velikim veseljem u Americi dočekali nijesu trebali platiti niti pare za njega nego im je mali još i donio lijepu svotu novaca. Parobrodarsko društvo je mališana prevezlo besplatno.

Majmun Klok, mali Žozić i njihove vragolije

I tako su vam naša dva pustolova lutala i lutala po dalekom sjeveru... Jadni je Klok promrzao do kosti. Poznato je, da su majmuni veoma osjetljivi i ne mogu podnijeti malo oštrije podneblje. Oni su djeca toplog juga, žarke Afrike, gdje vlada silna vrućina, a evo kuda je nesreća zanjela siromašnoga Kloka: čak na krajnji sjever, gdje vlada snijeg i led, u Finsku i k tome u najzapušteniji njezin kraj, Laplandiju.

Žozić ko pravi drug skinuo je sa sebe kaput i navukao ga Kloku da mu ne uquine. Smiješno je izgledao Klok u dugačkom kaputu Žozićevu, ko kakav stari poljski Židov u dugačkom kaftanu. Putovali su tako dane i dane vukući za sobom teški kovčeg. Žozić bi od vremena do vremena pucao na koju pticu i to im je bila sva hrana.

Čudna je zemlja Laplandija. Nigdje žive duše, nigdje sela. Svud pusto, šuma kržljava, tiha bez života. Ne čuje se cvrkata ptica, niti ikakvog živog bića, čak ni vjetrovi ne šume; mrtva priroda da te jeza hvata. I po toj strašnoj pustoši lutali su naši junaci nekoliko dana.

»Dragi moj Klok, oprost mi, što sam te zaveo«, govorio je Žozić majmunu, »ali ja nijesam kriv. One rakete nesretne poremetile nam plan«.

A Klok kao da je razumio privio se uz Žozića i mahao repom — pod Žozićevim kaputom.

Jednoga se dana namjerili na dugačku povorku Laponaca.

»Hvala Bogu« reče Žozić, »to nam je valjda spas«. Približiše se Laponcima, koji su im dolazili u susret poput cigana s beskrajnim nizom saonica, koje su vukli sobovi. Slika je bila lijepa i upravo čarobna. Skoro jedan kilometar bila je duga povorka. Na saonama hrpa krzna, u krznu omotana djeca i žene, a sob upregnut znatiželjno njuška oko sebe, promatrajući čudne došljake: maloga bijelca Žozića i čudnu zvjerku majmuna Kloka, koji je jamačno bio prvi majmun, koji je u te krajeve zalutao.

Laponci su veoma neprijazni ljudi. Na sve molbe Žozićeve, neka ih uzmu sa sobom, nijesu se ni obazirali. Veoma su sebični i ne bi ti dali koru sira (ne kruha, jer kruh uopće ne poznaju) ni da vide da umireš od gladi.

Istom kad je Žozić otvorio kovčeg i stao dijeliti djeci šećera, a ženama kave, koju Laponke vrlo vole, udobrovoljiše se ti čudaci i uzeše ih k sebi na saone, koje su odmah prosljedile dalje na jug. Laponci naime sele svake zime u silnim povorkama sa sjevera na jug, sa svim svojim sobovima ženama i djecom. U proljeće se opet vraćaju na sjever, čak tamo do sjevernog ledenog mora, opet u beskonačnim povorkama.

To im nije ni tako teško ta i onako se sva njihova imovina sastoji od jednoga šatora para saonica i stada sobova, koji je njihovo najveće bogatstvo i zbog kojega zapravo i sele da mu traže pašu. Sob im daje sve: mlijeko, sir, krzno, dok je živ, a meso i kosti kad ugine. Od njegovih kostiju prave oružje i sude...

Kad su se dakle Klok i Jožić uspjeli pridružiti laponskoj karavani jedva su odahnuli. Klok se uvukao pod krzna na saonama i skutrio se da se ogrije, dok je Jožić upotrebio sve svoje znanje svih mogućih jezika, što ih je gdje u svijetu čuo da se s njima sporazumi. To mu je pošlo konačno za rukom i uskoro je lomio među zubima nekakvu strašnu mješavinu hrvatsko-finsko-norveško-njemačkoga jezika, da je bila milina. Vama bi se, čitatelji dragi, želudac preokrenuo od muke, da ste slušali tu strašnu nakazu jezika, ali što ćete, sila kola lomi.

Dugo su tako putovali bez zapreka. Kad li jedne večeri jao i pomagaj!

Nanjušili gladni medvjedi sobove i čitava ih hrpa navalila na karavanu. Rastrgali im nekoliko sobova izranili i neke siromašne Laponce, koji su iskočili iz saonica da svojim toljagama obrane karavanu.

I tu se je našem Klok i Jožiću pružila prilika, da se iskažu, kakvi su junaci. Čim se začulo strašno urlanje medvjeda iskočio je Jožić iz saonica i isprašio iz svoje kubure nekoliko hitaca u medvjede. Nekoje je ranio i oni se razbježali, ali sve to nije pomoglo, jer su oni koji su preostali još žešće navaljivali, a jedan je čak navalio i na samog Jožića.

»U pomoć Klok!« krikne Jožić ne mogav se dulje braniti, jer mu je kubura već bila prazna, a ostali se naboji nalazili u kovčegu.

Klok videći svog druga u opasnosti dipne sve onako bolestan iz svog ležaja kao podivljao. U ruci mu nekakva dugačka motka, koju je u tren oka izvukao iz kovčega. Pripali je šibicom i baci među medvjede.

»Pim — pum — pata — pum! Bum!« zagrmilo je ko sto gromova. Iskre su frecale, plamen je liznuo, a praskanje zaori da se sva krajina tresla. Medvjedi se razbježali ko da ih je vjetar otpuhnuo, ričući u silnom strahu, a bome su i Laponci stali bježati kud koji, jer im se i sobovi poplašiše. Na bojištu ostadoše sama naša dva junaka Klok i Jožić, slavodobitno mašući.

Što je bilo? Klok, koji je bistro majmunče, da mu treba para tražiti, spremio je u kovčeg čim su pali na zemlju, nekoliko od onih strašnih raketa, koje ne bijahu izgorjele, pa je sada jednu vrlo dobro upotrebio u pravi čas. Zapalio ju je i bacio među medvjede. Raketa je prsnula strahovitom žestinom i rastjerala medvjede.

Konačno su se Laponci stali operavljati od pretrpljenog straha i pomalo se vraćali. Sam njihov knez došao je do Kloka pružio mu ruku izgrlio ga i izljubio. Ta junački je majmun spasio cijelu karavanu. U znak poštovanja poklonio mu prekrasno krzno i veliku šubaru. A Klok ne budi lijen odmah je navukao na sebe krznenu kabanicu, natukao šubaru, čvrsto se zakopčao i sjeo u saone kao da je najmanje kakav boljševički komesar. Sad mu je bilo dobro. Bunda ga je grijala, šubara mu pokrila uši i veselo je puhao. I Jožić je kraj njega dobro prošao. Knez mu je poklonio jedne saone i jednog soba, a ostali ga Laponci nadarili svim mogućim darovima.

Još su neko vrijeme tako putovali, kad li najednoć opet stanu. Što je zaboga, što se je dogodilo? Rastumačiše im da je vrhovni njihov knez teško obolio. Sav drhée, osjeća strahovitu glavobolju i svaki čas čeka da izdahne. Svi se okupili oko njega i plakali. Neki su stali zaklinjati Jožića neka bi pomogao, ali što će Jožić dače — nedouče, kad nije još ni pučku školu svršio, a kamo li da bi se u medicinu razumio.

Nije zato Klok izgubio glavu. Ta koliko je puta on u žarkoj Africi liječio bolesne živctinje. Kažu da je jednoć čak i nekom lavu izliječio bolesnu nogu. Čim je dakle začuo da se nešto Laponskom knezu dogodilo odmah je pošao k njemu u šator, koji su brže bolje razapeli i temeljito ga pregledao.

»Jao glava, glava moja!« jadikovao je Laponac i hvatao se rukama za glavu. »Ovdje kao da mi netko svrdlom vrta u mozgu« vikao je i čupao kosu.

Klok dođe primi Lapončevu glavu i držeći je među svojim šapama stane pažljivo slušati. Majmun ko majmun razumije životinjski govor i ubrzo začuje kroz uho bolesnikovo neke čudne razgovore.

»Ha baš nam je ugodno ovdje« šuštalalo je nešto u uhu Lapončevom. »Glava je masna, hrane u njoj za nas ima, a zima nas ne grize kao ono pod vratom sobovim«.

Klok je ubrzo shvatio, koji je uzrok kneževoj boljetici: dva su se krpelja, sitne životinjske, koje se inače običavaju priljepiti na goveda i sobove pa im sisati krv i tim se hraniti, ušuljala Laponcu, dok je spavao. u uho i vrtali mu po glavi, štípajući i grizući ga, da je mislio svisnuti od muke. I bio bi umro, jer to su vam vraške životinjske. Grizu i štíplju, svrdlajući u glavi dok ne dođu do mozga. a kad dirnu jednom mozak čovjek je gotov.

Klok je odmah znao što mu treba činiti.

»Čaja, vrućeg čaja!« zapovijedao je, dakako kretnjama, jer on kako znamo ne zna govoriti.

Polegoše kneza na hrpu krzna i stadoše ga napajati kipućim čajem, da se sav kupao u znoju od vrućine. »Toplo ga pokrijte«, nastavljao je Klok znakovima. »Još još krzna, još čaja« — A Laponci ga pokrili či-

tavim brdom toplih krzna i napojili ga vrućim čajem, da je znoj s njega curkom curio.

A Klok se svakog časa nadvijao nada nj i osluškivao.

»Bježimo, iskuhat ćemo se u toj usijanoj glavi«, začuje Klok neko šuštanje.

»Aha, imam vas već«, zlobno se smiješio Klok i zapovijedao: »Još čaja, još krzna, pa ma izgorio od vrućine«. Pažljivo je promatrao uha bolesnikova. I zaista nenadano se nešto zacrni, a iz njih ispadoše dva krpelja i uvukoše se brže bolje među dlake krzna.

»Je li dobro?« kimao je glavom Klok bolesniku kao da ga pita.

»Ah, hvala Bogu, prestade mi glavobolja«, uzdisao je knez. A tada stade Klok polako skidati s njega krzna jedno za drugim.

Drugoga jutra Laponac je bio zdrav ko riba. Da ste vidjeli veselja. Čitava je povorka Laponaca izljubila i izgrlila majmuna i otada su svi gledali u nj kao u kakovo božanstvo. A on se lijepo uvalio u svoju bundu i ležao na hrpi krzna, griskajuć šećer, sir i sve što su mu siromašni ovi nomadi davali.

Nakon osamodnevnog putovanja, Laponci se stadoše oproštati s njima.

»Mi krećemo na pašnjake na lijevo, k jezerima«, rekoše im, »i vrlo nam je žao što vas ne možemo dalje pratiti. Ali dat ćemo vam najljepše saone i najboljeg soba, koji će vas dovesti ravno do mora. A tamo ćete naići lako na lađu, koja će vas prebaciti kuda god želite. Novaca nemamo da vas njime nadarimo, jer mi smo siromašni nomadi, koji novaca ne poznajemo. Ali dajemo vam što možemo: hrpu krzna, koje ćete tamo dolje

moći prodati za lijepe pare. A sada idite u imenu Božjem. Mi ćemo blagoslivljati čas, u koji vas upoznasmo. Pa ako vam ikada ustreba naša pomoć, a mi budemo u vašoj blizini, znajte da ćemo sve učiniti da vam pomognemo».

Tako im rekoše Laponci i lijepo se s njima oprostije. A oni se uvališe u saone, pucnuše sobu bičem i odjuriše poput strijele po sniježnoj ravnini.

Letjeli su tako cijeli dan do noći, koja je naglo pala nad krajinu. Spremiše se da raspregnu soba i dignu šator na kraju jedne šume.

»Stoj!« zagrmi jedan glas. Bio je nekakav razbojnik do zubiju obo-ružan. I dok se još ne bijahu pravo ni snašli, već ih opkoli čudna neka četa, razoruža ih i sveza. Bijahu dopali šaka strašnim sjevernim razbojnicima, kojih po ledenim pustinjama ima veoma mnogo. Kako su se kod njih proveli čit ćemo drugi put.

A sada malo igre brojevima.

Napišite ma koji troznamenasti broj. Na pr. 347

Preokrenite ga, dakle 743

Sada odbijte manji broj od većega. Dobili ste u ovom slučaju 396. Preokrenite i ovaj broj, pa ste dobili 693.

Ova dva posljednja broja zbrojiti, dakle 396+693, i dobili ste broj 1089.

Taj ćete broj uvijek dobiti, ma koji si god troznamenasti broj isprva zamislili, tek ne smiju biti sva tri broja jednaka na pr. 111, 333 ili slično, jer se onda ne može veći od manjega odbijati.

TISKARA PERKO

vlasnici:

Aleksandar Perko i Miroslav Reputin
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

Izrađujemo praktično sve štamparske poslove kao
listovne i naključne papire, posjetnica, re-
klamne karte, računi, kvartice, letaka, pla-
kata, brošure i t. d., — solidno brzo.

Trudite bezobzorno pouzdanje.

Josip Kovačić

trgovina košaračke, četkarske
užarske, sitarske i drvene
robe

Zagreb

Mesnička ul. 1 Telefon 6596

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec

ZAGREB
MESNIČKA 1
TELEFON 7443

Veliko skladište najmodernijih prvo-
razrednih engleskih štofova

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva
ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.